

Un llibre descobreix pintors de retaules gòtics no conservats

Mossèn Miquel Pujol ha investigat sobre obres d'art fins ara desconegudes
Les peces artístiques havien estat en esglésies de l'Alt i el Baix Empordà

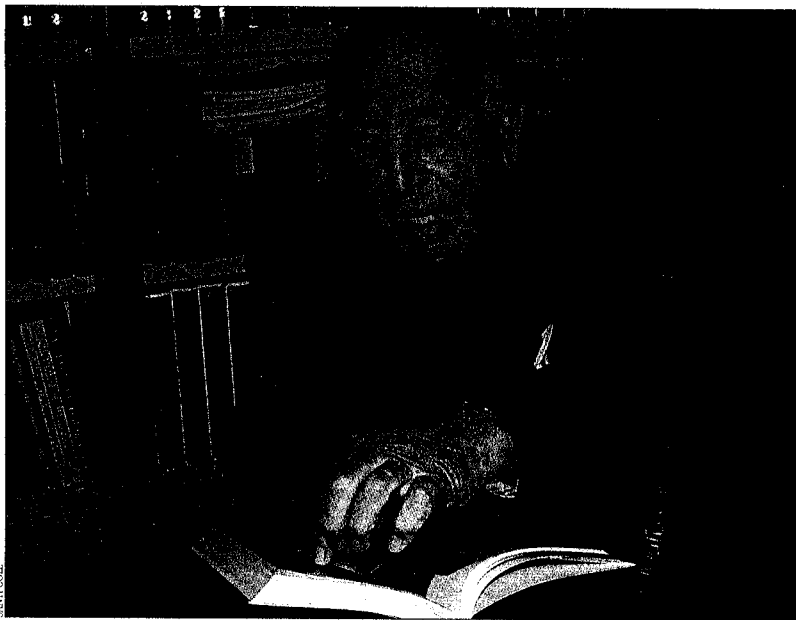
VILAFANT

MAIRENA RIVAS

Mossèn Miquel Pujol (Castelló d'Empúries, 1927) és el rector de les parròquies de Vilafant i Santa Llogaia d'Àlguema i és, així mateix, una persona que combina la seva entrega als fidels amb la curiositat per la història. Les seves últimes investigacions han donat com a fruit el llibre *Pintors i retaules dels segles XIV i XV a l'Empordà* (Institut d'Estudis Empordanesos) una acurada i rigorosa obra dedicada en gran part als retaules i obres no conservats d'artistes que fins ara eren desconeguts.

El llibre té tres capítols, el primer dels quals se centra en aquests pintors i en el material no conservat que ha localitzat mossèn Miquel Pujol en les seves indagacions per arxius i museus. La majoria d'aquest material és documental, ja que per diverses causes no ha arribat fins a nosaltres cap exemplar de peça d'art, a excepció de dues taules del retaule de Sant Miquel de Castelló d'Empúries. "La desídia; el canvi d'estils, ja que les peces gòtiques van ser substituïdes per les d'estil barroc; i les guerres i la inseguretats van portar a la destrucció de molts dels retaules que hi havia hagut en esglésies de l'Alt i el Baix Empordà", lamenta l'autor del llibre.

Per complementar la informació, mossèn Miquel Pujol ha convertit la tercera part del llibre en un corpus documental, amb la transcripció de noranta-cinc documents (una setantena són inèdits), la majoria dels quals procedeixen de protocols notariaus de Castelló d'Empúries. "La llista de pintors és inèdita. La vaig començar a confeccionar per a un article per als *Annals d'Estudis Empordanesos* i van trobar que era tan interessant que es podria desenvolupar el tema i fer-ne un llibre", recorda mossèn Miquel Pujol, el qual ha begut de nombrosos fonts per aconseguir recopilar una completa informació sobre els pintors i els retaules dels segles XIV i XV que no es conserven: l'Arxiu Històric de

Mossèn Miquel Pujol sosté la monografia que acaba de publicar mentre parla del retaule de Sant Tomàs de Lladó

Girona, l'Arxiu Diocesà de Girona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó, l'Arxiu de la Fundació Casa Ducal de Medinaceli (Sevilla) i l'Arxiu Capitular de Barcelona, entre d'altres organismes.

Localitzacions en un mapa

El llibre inclou, després del pròleg que ha escrit la historiadora de l'art i bibliodocumentalista Inès Padrosa i de la introducció del propi autor, un mapa de les localitzacions de retaules i obres artístiques pictòriques que hi havia a l'Empordà als segles XIV i XV.

La segona part del llibre és també la part que conté il·lustracions. Tracta

sobre els retaules i fragments conservats, molts dels quals són obra de pintors documentalment identificats. Aquest capítol permet admirar els retaules de Sant Tomàs de Lladó, Sant Miquel de Cruïlles, Sant Pere de Púbol, Sant Miquel de Castelló d'Empúries, Sant Bartomeu de Cruïlles, Santa Cristina de Canapost, la taula central del retaule de la Verge de la Llet de Torroella de Montgrí, el Sant Enterrament de Torroella de Montgrí, el retaule de la Verge de Canapost, el de la Mare de Déu de Púbol i el Calvari de Santa Eulàlia de Cruïlles.

Els temes dels retaules sempre versen sobre el catecisme. "Pel que fa

a l'objectiu catequètic pròpiament dit, s'acomplia amb l'exposició de les històries del sant titular, que comunament es representaven a les taules central i sobretot a les laterals. Però, a més, amb els retaules es procurava la intercessió i protecció dels sants, la qual cosa s'acomplia amb el sant o santa a qui estava dedicat el retaule, i també amb els sants o santes afins, o bé que hi tenien alguna relació, o de la simple devoció de les entitats comitentis. Aquests darrers normalment figuraven a la pradel·la", descriu mossèn Miquel Pujol en la introducció del llibre. La majoria dels retaules descrits estan pintats al temple sobre fusta.

Estudis de la història i de l'art medieval

De la nombrosa producció en el camp de la investigació històrica que ha realitzat mossèn Miquel Pujol, predominantment la medieval, destaquen: *Els templers a l'Empordà. La Comanda del Temple de Castelló d'Empúries* (1984); *Aportació a la biografia de Jeroni Pujades. Una biblioteca particular de començament del segle XVII* (1985); *Sant Pere de Rodas, un projecte de restauració del monestir a la segona meitat del segle XIV* (1993); *El cerimonial dels Cònsols de Castelló d'Empúries* (1997). En el camp de la filologia, cal remarcar *Poesia Occitanocatalana de Castelló d'Empúries* (2001).

Mossèn Miquel Pujol s'ha especialitzat en temes de judaisme català i la seva última obra en aquest àmbit ha estat *El fossar dels jueus de Castelló d'Empúries*. Ha dedicat estudis a l'art medieval, resultat dels quals són *El retaule de Sant Miquel de Castelló d'Empúries: descoberta la identitat dels seus autors* (1988-89); *El retaule d'alabastre de Santa Maria de Castelló d'Empúries* (1989); *El retaule de Sant Miquel de Castelló d'Empúries i la seva circumstància sociocultural* (1994); *El retaule de Sant Bartomeu del Convent de la Mercè de Castelló d'Empúries* (2002).